

OSKAR WYSOCKI

*Krajowe Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich
Oddział w Poznaniu*

ROZWÓJ INSTYTUCJONALNY NA OBSZARACH WIEJSKICH NA PRZYKŁADACH ROLNICTWA FRANCUSKIEGO

Projekt PL 0006.01.02 „Rozwój Instytucjonalny na Obszarach Wiejskich” Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi w ramach Programu PHARE zrealizowano w Polsce na przełomie marca/kwietnia 2003 r. Celem projektu było przygotowanie administracji rządowej i samorządowej do wdrażania programów na rzecz rozwoju obszarów wiejskich finansowanych z Europejskiego Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej (EFOiGR).

Szkolenie zorganizowane zostało w formie dwuetapowej sesji szkoleniowej przez konsorcjum w skład którego wchodziły: SOFRECO - The Societe Francaise de Realisation, dEtudes et de Conseil z Francji oraz TWIGGER CONFERENCES LTD z Polski.

Pierwszy etap, w którym między innymi uczestniczyli pracownicy Krajowego Centrum Doradztwa Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich, składał się z dwóch modułów:

- Moduł 3 „Programowanie i monitorowanie środków horyzontalnych finansowanych z EFOiGR”. W ramach tego modułu przedstawiono ogólne zagadnienia dotyczące mechanizmów finansowania EFOiGR, organizację i zakres działań francuskiego oraz portugalskiego systemu instytucjonalnego w obszarze rolnictwa oraz sposoby praktycznego korzystania z konkretnych typów działań w ramach Wspólnej Polityki Rolnej (WPR).
- Moduł 4 „Zintegrowane podejście do rozwoju obszarów wiejskich i poprawa infrastruktury na tych obszarach”. W zakresie tego modułu zaprezentowano zasady i techniki budowania strategii rozwoju obszarów wiejskich w oparciu o analizy konkretnych przypadków dotyczących infrastruktury wiejskiej.

Zakończeniem drugiego etapu szkolenia była pięciodniowa wizyta studyjna na początku czerwca 2003 r. we Francji, w której uczestniczyło 21 osób z Polski, w tym: przedstawiciele z Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi, Urzędu Wojewódzkiego, Urzędu Marszałkowskiego, Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa, Wojewódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego oraz Krajowego Centrum Rozwoju Rolnictwa i Obszarów Wiejskich.

W celu zróżnicowania informacji i szerszego poznania mechanizmów działania całego otoczenia instytucjonalnego rolnictwa francuskiego, odwiedziliśmy trzy sąsiadujące ze sobą departamenty: SAONE-et-LOIRE, JURA i COTE d'Or, położone w typowo rolniczym regionie jakim jest Burgundia, która słynie przede wszystkim z produkcji wysokiej jakości win oznaczonych znakiem „AOC” (kontrolowana nazwa pochodzenia), poza tym stanowi kolebkę hodowli znanego na całym świecie bydła rasy Charolais.

Program wizyty obejmował między innymi spotkanie z przedstawicielami i prezentację Krajowego Centrum ds. Zagospodarowania Struktury Gospodarstw Rolnych (CNASEA – *Centre National pour l'Amenagement des Structures des Exploitations Agricoles*), podlegającego bezpośrednio Ministerstwu Rolnictwa, Gospodarki Żywnościowej, Rybołówstwa i Rozwoju Wsi, dysponującego 16 przedstawicielstwami w regionie, które odgrywają rolę agencji płatniczej zbliżonej zakresem działań do polskiej Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Zadania CNASEA obejmują działania podejmowane zarówno bezpośrednio w sferze rolnictwa i wsi, związane z Narodowym Planem Rozwoju Obszarów Wiejskich (PDRN – *Plan de Developpement Rural National*) dotyczące m.in.: pomocy finansowej dla młodych rolników w zakładaniu pierwszego gospodarstwa (stanowi priorytet w ramach działań EFOiGR), przechodzenia na wcześniejszą emeryturę, planu modernizacji sprzętu, komasacji gruntów itd., jak również działań w sferze socjalnej oraz kwestiach związanych z zatrudnieniem i szkoleniem ludności wiejskiej.

Jednym z podstawowych celów działalności CNASEA jest wdrażanie i interwencja w zakresie rozporządzenia dotyczącego Rozwoju Obszarów Wiejskich (RDR – *Reglement de Developpement Rural*), szczególnie związanego z realizacją celów funduszy strukturalnych i tzw. środków towarzyszących WPR oraz zarządzanie środkami finansowymi w ramach tych funduszy.

Instytucją podlegającą CNASEA jest Departamentalne Zrzeszenie ds. Zagospodarowania Struktur Gospodarstw Rolnych (ADASEA – *Association Departementale pour l'Amenagement des Structures des Exploitations Agricoles*), posiadające 84 oddziały terenowe, które w strukturze organizacyjnej instytucji wspierających rolnictwo i obszary wiejskie stanowi odpowiednik polskich Ośrodków Doradztwa Rolniczego.

ADASEA bierze udział we wszystkich etapach funkcjonowania gospodarstwa rolnego, mając za zadanie zapewnić rolnikom i ich rodzinom m.in.:

- informację dotyczącą rolnictwa i jego otoczenia poprzez szkolenia, artykuły prasowe, foldery informacyjne, lokalne dyżury itp.,
- osobiste doradztwo dotyczące realizacji projektów zakładania i modernizacji gospodarstwa rolnego,
- pomoc w przygotowaniu i przekazywaniu dokumentacji organom odpowiedzialnym za realizację działań towarzyszących Wspólnej Polityce Rolnej,
- pomoc w przekwalifikowaniu zawodowym.

Na uwagę, w trakcie wizytacji poszczególnych gospodarstw rolnych z udziałem przedstawicieli ADASEA, zasługiwały relacje pomiędzy rolnikami oraz ich znajomość aktualnej sytuacji i dalszych perspektyw rozwoju tychże gospodarstw, które są wynikiem kompleksowej obsługi beneficjenta - poczynając od przekazywania rzetelnej informacji, doradztwa, poprzez przygotowanie niezbędnej dokumentacji do odpowiednich instytucji, włącznie z pozyskaniem kredytu na realizację inwestycji.

Kolejną instytucją prezentowaną polskiej grupie studyjnej była Spółka ds. Zagospodarowania Gruntów Rolnych i Obszarów Wiejskich (SAFER – *Societe dAmenagment Foncier et dEtablissement Rural*), zajmującą się zagospodarowaniem gruntów rolnych, na wzór której została stworzona obecnie działająca w Polsce - Agencja Nieruchomości Rolnych. Zgodnie z ustawą SAFER ma możliwość skorzystania z prawa pierwokupu gruntów w szczególności jeżeli transakcja dotyczy:

- poprawy struktury wielkościowej gospodarstwa,
- zakładania gospodarstwa przez młodego rolnika,
- zwiększenia lesistości,
- zachowania rodzimego charakteru gospodarki rolnej,
- spekulacji ziemią.

Od momentu powiadomienia przez notariusza o zamiarze dokonania transakcji, SAFER ma dwa miesiące na podjęcie decyzji co do ewentualnego skorzystania z prawa pierwokupu. Z relacji przedstawicieli wynikało, że SAFER tylko w niewielkim stopniu korzysta ze swojego prawa pierwokupu, interwencje tego typu dotyczą zaledwie 5% wszystkich transakcji.

Bardzo ważnym instytucjonalnym ogniwem w obszarze rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich są banki. Do najpotężniejszej spółdzielczej instytucji bankowej, zaprezentowanej naszej grupie należy zaliczyć bank CREDIT AGRICOLE. Bank ten dysponuje 44 oddziałami regionalnymi oraz ponad 7 tys. oddziałów terenowych, obsługując w ciągu roku ponad 16 mln klientów. Udział rolnictwa w strukturze kredytowania inwestycji jest niewielki (15%), większość realizowanych kredytów koncentruje się przede wszystkim na finansowaniu zakupu mieszkań oraz przedsięwzięć komercyjnych. Bank poza działalnością kredytową

prowadzi również obsługę depozytów, a także zajmuje się ubezpieczeniami osobowymi i majątkowymi. Warto podkreślić, że polityka kredytowa banku w ramach inwestycji w rolnictwie, szczególnie uprzywilejowuje młodych rolników, jak również rolników działających na tzw. obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW) w postaci odpowiednio niższego oprocentowania kredytów. W oparciu o osiągnięcia i doświadczenia tego francuskiego banku warto byłoby zbudować konkretną i „przyjazną” ofertę systemu kredytowania największych beneficjentów funduszy UE.

Z obserwacji instytucjonalnego systemu wsparcia, rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich we Francji, wynika że skuteczna organizacja wymaga nawiązania ścisłej współpracy pomiędzy strukturami doradztwa rolnego, instytucjami odpowiedzialnych za wdrażanie i realizację Wspólnej Polityki Rolnej, jak i całego systemu bankowości spółdzielczej w Polsce. Jednocześnie w ramach tych działań, wzorem wieloletnich doświadczeń poszczególnych instytucji, warto przeszczepiać wypracowane i sprawdzone modele organizacyjne oraz schematy działań (przykład Agencji Nieruchomości Rolnych), tak aby szybko i skutecznie przygotować się do konfrontacji z polityką rolną UE. Leży to zarówno w interesie rolnika, jego doradcy, jak i całego polskiego społeczeństwa.